

**Відповіді до завдань II етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
у 2024-2025 навчальному році**

11 клас

Завдання I Тести

1. Яке твердження є помилковим:

А. Держава – це особлива форма організації суспільства;

Б. Державна влада не є обов'язковим атрибутом людського суспільства;

В. Будь-яка форма влади передбачає можливість застосування легального примусу;

Г. Суверенітет є однією з ознак незалежної держави.

2. Виявом якого методу державного управління є вказана нижче норма ст. 263 Кримінального кодексу України: «Не підлягає кримінальній відповідальності, ..., особа, яка добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої».

А. Примус;

Б. Переконання;

В. Мотивація;

Г. Контроль;

Д. Заохочення.

3. Передача з території України або приймання на територію України осіб без громадянства:

А. Філіація;

Б. Натуралізація;

В. Реадмісія;

Г. Оптація.

4. У якому випадку нині працівник може бути звільнений з роботи з ініціативи адміністрації:

А. У разі відсутності працівника на роботі протягом чотирьох місяців підряд та відсутності інформації про причини відсутності;

Б. У разі досягнення пенсійного віку та наявності права на пенсію;

В. У разі виявлення допущеної працівником помилки, що викликала значну шкоду у разі відсутності на роботі впродовж двох годин протягом робочого дня;

Г. У разі відсутності на роботі впродовж двох годин протягом робочого дня.

5. М. купив телефон, однак, протягом п'яти днів не користувався ним. На п'ятий день він вирішив, що він не підходить йому за кольором, та вирішив звернутися до продавця, аби обміняти його на такий самий телефон іншого кольору. Продавець вказав, що такого телефону в продажі вже немає. Тоді покупець М. зажадав повернути йому гроші. Норми якої галузі права регулюють вказану ситуацію?

А. Адміністративного;

Б. Господарського;

В. Фінансового;

Г. Цивільного;

6. 14-річний громадянин С. проник до квартири, у якій як він вважав нікого немає. В кімнаті, де він взяв гроші та портативний комп'ютер, мешканців не було, але з сусідньої кімнати за його діями спостерігала стара бабуся, яку Д. не помітив. Дайте кваліфікацію дій громадянина Д.

А. Скоєно грабіж, Д. буде притягнуто до кримінальної відповідальності;

Б. Скоєно крадіжку, Д. буде притягнуто до кримінальної відповідальності;

В. Скоєно крадіжку, але Д. не буде притягнуто до кримінальної відповідальності у зв'язку з недосягненням відповідного віку;

Г. Скоєно дрібну крадіжку, Д. буде притягнуто до адміністративної відповідальності;

Д. Скоєно дрібну крадіжку, але Д. не буде притягнуто до адміністративної відповідальності в зв'язку з недосягненням відповідного віку.

7. Назвіть ознаку, що вирізняє вчинення злочину злочинною організацією:

А. Вчинення злочину виконавцями без попередньої змови між собою;

Б. Вчинення першого злочину за наявності планів щодо подальшої спільної злочинної діяльності;

В. Вчинення злочину особами, які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання;

Г. Координація злочинної діяльності інших осіб.

8. Які повноваження має Конституційний Суд України:

А. Вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України та центральних органів виконавчої влади;

Б. Офіційне тлумачення Конституції та законів України;

В. Надання висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України;

Г. Надання висновків щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпідменту;

Д. Надання висновків про відповідність Конституції України (конституційність) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою або ініціативою Президента України.

9. Оберіть із переліку цивільно-правовий договір, який можуть укласти між собою опікун і підопічний:

А. Договір позики;

Б. Договір оренди;

В. Договір позички;

Г. Договір довічного утримання.

10. У якому випадку працівник може бути звільнений з роботи з ініціативи адміністрації:

А. У разі набрання законної сили вироком суду, яким працівника засуджено до позбавлення волі або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи;

Б. У разі призову працівника на військову службу;

- В. У разі відсутності на роботі дві години протягом робочого дня;
- Г. Нез'явлення на роботу протягом трьох місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності;
- Д. У разі поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу.**

11. Які права НЕ належать Уповноваженому Верховної Ради з прав людини:

- А. Право невідкладного прийому Президентом України;
- Б. Право на нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність;**
- В. Право тлумачення Конституції та законів України в питаннях, що стосуються прав людини;**
- Г. Право відвідувати без попереднього повідомлення про час і мету психіатричні заклади;
- Д. Право бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій;
- Е. Право звертатися до суду про захист прав і свобод будь-яких осіб.**

12. До ознак публічного права можна віднести:

- А. Його галузі регулюють рівносторонні відносини між рівними, юридично не підпорядкованими суб'єктами;
- Б. Застосовується договірна форма встановлення суб'єктивних прав і обов'язків;
- В. Його суб'єкти здійснюють волевиявлення одноособово;**
- Г. Головним правовим інструментарієм таких галузей права виступає дозвіл.

13. За вчинення булінгу учасників освітнього процесу, тобто дій, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються щодо учасників освітнього процесу, підлягає відповідальності:

- А. Учасник (член групи) булінгу малолітнього віку;
- Б. Учасник (член групи) булінгу неповнолітнього віку;
- В. Учасник освітнього процесу, що заподіяв чи міг заподіяти шкоду психічному або фізичному здоров'ю потерпілого;**
- Г. Шкільний учитель, що не повідомив про випадок булінгу (цькування) учасника освітнього процесу.

14. Воєнний стан передбачає:

- А. Особливий правовий режим для запобігання загрози життю і здоров'ю громадян або спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу. Що передбачає надання компетентним органам повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки та здоров'я громадян;
- Б. Виникнення ситуації, що характеризується перешкоджанням нормальному перебігу подій надзвичайною або невідворотною за цих умов силою;
- В. Особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та**

забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень;

Г. Виникнення обставин, обов'язкових для суб'єктів, що склалися внаслідок стихійного лиха, у тому числі пожежі, повені, посухи, заморозків, граду, військових дій або суспільних збурень, а також інших обставин, які не могли бути керованими суб'єктом, включаючи втрату врожаю або його частини внаслідок несприятливих погодних умов, раптового припинення постачання води, тепла, електроенергії, не пов'язаного з несплатою їхньої вартості.

15. У якому випадку має місце мобінг:

А. Громадяниці Б. відмовили у прийомі на роботу у зв'язку з віком більше 54 років;

Б. Учителя фізики П. постійно не запрошують на наради вчителів фізики та засідання педагогічної ради школи;

В. Учителя інформатики Р. постійно ображає учень 9 класу;

Г. Слюсарю Л. оголосили догану за запізнення на роботу;

Д. Під час атестації тренеру Ш. відмовили у підвищенні кваліфікаційної категорії у зв'язку із недостатнім рівнем досягнень.

16. Хто з зазначених осіб має право на відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації:

А. Громадянин Н., 28 років, батько двох неповнолітніх дітей;

Б. Громадянин П., 34 роки, двоюрідний брат якого загинув під час антитерористичної операції у 2015 році;

В. Громадянин Р., 42 роки, єдиний син батька-інваліда 2-ї групи;

Г. Громадянин Л., 57 років, депутат Київської міської ради;

Д. Громадянин Д., 23 років, який навчається у заочній аспірантурі.

17. Громадяни Микола (20 років) і Павло (12 років), проходячи ввечері по вулиці, почули звуки музики і побачили, що в кімнаті на першому поверсі будинку на столику у відкритого вікна працює ноутбук, а господар квартири, капітан Національної поліції Олег, 27 років спить. Павло, намагаючись не розбудити Олега, заліз у вікно, узяв ноутбук, передав його Миколі, який стояв біля вікна, і вистрибнув на вулицю. Музика перестала грати, Олег прокинувся, помітив зникнення ноутбука і кинувся за Миколою і Павлом. Через квартал Олег наздогнав Миколу, який спробував ударити Олега ножом, але Олег зумів обеззброїти його, зламавши при цьому руку і ключицю. Павло був затриманий пізніше, після чого віддав ноутбук і розповів про те, що трапилося.

Яка обставина може бути визначена обтяжуючою при призначенні покарання Миколі?

А. Скоєння правопорушення групою осіб за попередньою змовою;

Б. Тяжкі наслідки, завдані злочином;

В. Вчинення кримінального правопорушення у зв'язку з виконанням потерпілим службового обов'язку;

Г. Вчинення кримінального правопорушення щодо особи, яка перебуває в безпорадному стані;

Д. Вчинення кримінального правопорушення з використанням малолітнього.

Завдання II

Юридичні задачі

1. Громадянин Карпенко та його дружина мали трьох дітей – Олександра (14 років), Марію (10 років) і Антона (7 років). Коли вони вирішили розірвати шлюб і жити окремо, виникло питання, як визначатиметься місце проживання їхніх дітей. Проконсультуйте подружжя. Чи повинна під час вирішення зазначеного питання враховуватися думка їхніх дітей?

Відповідь-тези:

Учні у відповіді повинні оперувати (вживати, описувати, застосовувати, пояснювати, аргументувати, звертатися, опиратися, наводити як приклад) такими нормативами та їх статтями:

Сімейний кодекс (ст. 160, 161, 171)

Цивільний кодекс (ст. 29)

Конвенція про права дитини (ст. 12)

Сімейний кодекс (ст. 160, 161, 171)

Стаття 160. Право батьків на визначення місця проживання дитини

1. Місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків. (*Антон, 7 років*)

Місце проживання дитини, яка досягла десяти років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. (*Марія, 10 років*)

3. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла чотирнадцяти років, визначається нею самою.

Стаття 161. Спір між матір'ю та батьком щодо місця проживання малолітньої дитини

1. Якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом.

Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

2. Орган опіки та піклування або суд не можуть передати дитину для проживання з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвиткові дитини.

3. Якщо орган опіки та піклування або суд визнав, що жоден із батьків не може створити дитині належних умов для виховання та розвитку, на вимогу баби, діда або інших родичів, залучених до участі у справі, дитина може бути передана комусь із них.

Якщо дитина не може бути передана жодній із цих осіб, суд на вимогу органу опіки та піклування може постановити рішення про відібрання дитини від особи, з якою вона проживає, і передання її для опікування органу опіки та піклування.

Стаття 171. Врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя

1. Дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї.

2. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана при вирішенні між батьками, іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі при вирішенні спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном.

3. Суд має право постановити рішення всупереч думці дитини, якщо цього вимагають її інтереси.

Цивільний кодекс (ст. 29)

Стаття 29. Місце проживання фізичної особи

1. Місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово.

2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, які встановлюються законом. *(Олександр, 14 років)*

3. Місцем проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я тощо, у якому вона проживає, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка виконує щодо неї функції опікуна.

У разі спору місце проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років визначається органом опіки та піклування або судом.

4. Місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, у якому вона проживає.

5. Місцем проживання недієздатної особи є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна.

6. Фізична особа може мати кілька місць проживання.

Конвенція про права дитини (ст. 12)

Дитина має право вільно висловлювати власні погляди з усіх питань, що торкаються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага.

2. В одному з ліцеїв міста М. готувалися до новорічних свят. Іграшки та ялинкові прикраси під керівництвом учителя виготовили учні на уроках трудового навчання. При цьому діти і педагог виконували вимоги навчальної програми, затвердженої Міністерством освіти і науки України. Після презентації своїх виробів учні отримали оцінки, які вчитель зафіксував у класному журналі. Електропроводку для освітлення ялинки підвів робітник ліцею у свій робочий час. Моновиставу біля ялинки показав актор театру юного глядача за винагороду відповідно до договору з головою благодійного фонду.

Суб'єктами яких відносин були учні, учитель, робітник, актор?

Дайте визначення кожному виду правовідносин, учасниками яких були зазначені особи.

Назвіть нормативні акти, які регулювали ці правовідносини.

Які юридичні факти були підставою виникнення цих правовідносин?

Відповідь.

Учні в описаній ситуації були суб'єктами адміністративних правовідносин, що виникли між ними і адміністрацією закладу освіти, яка від імені органів виконавчої влади та місцевого самоврядування забезпечувала здійснення

регламентованого законодавством освітнього процесу з метою отримання учнями повної загальної середньої освіти.

Учитель також є суб'єктом адміністративних правовідносин, які виникли між ним і учнями в момент, коли вчитель оцінював результати їхньої навчальної діяльності та фіксував оцінки в документі – класному журналі.

Учитель водночас був і суб'єктом трудових правовідносин, які виникли між ним та директором ліцею як роботодавця.

Робітник – суб'єкт трудових правовідносин, які виникли між ним та директором ліцею як роботодавця.

Адміністративні правовідносини – це відносини, які виникають з приводу виконання адміністративних зобов'язань публічною адміністрацією.

Трудові правовідносини – об'єкт трудового права – це правові відносини між роботодавцем і працівником щодо виконання останнім певної роботи на умовах, визначених законодавством та роботодавцем.

Цивільні правовідносини – це врегульовані нормами цивільного права майнові й особисті немайнові відносини, засновані на вільному волевиявленні майнововідокремлених, юридично рівних учасників, що є носіями суб'єктивних цивільних прав і обов'язків, які виникають, змінюються, припиняються на підставі юридичних фактів і забезпечуються можливістю застосування засобів державного примусу.

Адміністративні правовідносини в описаній ситуації регулюються Конституцією України, Законами України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту».

Трудові правовідносини регулюються Конституцією України, Кодексом законів про працю України, Законами України: «Про оплату праці», «Про охорону праці».

Цивільні правовідносини регулюються Конституцією України і Цивільним кодексом України.

Юридичними фактами як підставами виникнення адміністративних правовідносин в описаній ситуації були:

- між учнями і адміністрацією ліцею – наказ її директора про зарахування учнів до закладу освіти як адміністративний акт у вигляді письмового документу;
- між учнями і вчителем – рішення педагога поставити ті чи інші оцінки та його дії по їх фіксації в класному журналі як адміністративні акти.

Підставами виникнення трудових правовідносин були трудові договори, укладені відповідно вчителем і робітником із роботодавцем (ст. 21 КЗпП України).

Підставою виникнення цивільних правовідносин був договір про надання послуг (ст. 901 ЦК України).

3. 18 жовтня 2013 р. з 14. 00 до 18.00 група молодих людей – Короленко М. (16 років), Титаренко А. (17 років), Коваль С. (18 років), Лавриненко Х. (15 років) – святкували вісімнадцятиріччя Ковалю С. у нього вдома. Вийшовши на вулицю, група юнаків під емоційним впливом свята й після перегляду гри улюбленої футбольної команди, що програла, почали нецензурно лаятися в громадських місцях, образливо чіплялася до громадян, свистіли, били в барабани та здійснювали інші подібні дії, що порушували громадський порядок і спокій громадян. На неодноразове прохання перехожих припинити відповідні дії, вони не реагували. Після приїзду працівників поліції, які вимагали припинити порушення, хлопці не підкорилися вимогам і продовжували бешкетувати. Відповідними

органами група молоді була затримана, був складений протокол і направлений у суд.

Відповідь.

1. Скоєно адміністративне правопорушення.
2. Об'єкт адміністративного правопорушення – це цінності, які взяті під охорону нормами адміністративного права і на які посягнув порушник. Загальний об'єкт – громадський порядок.
3. Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення – це зовнішній прояв протиправної поведінки, яка завжди є діянням, у формі дії або бездіяльності. (дрібне хуліганство); факультативні ознаки (місце, час, спосіб, знаряддя, обставини скоєння правопорушення: громадське місце, нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до людей).
4. Суб'єкт адміністративного правопорушення – це осудна особа, що досягла на момент скоєння правопорушення 16 років. Крім Лавриненка Х., інші особи досягли відповідного віку.
5. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення – це внутрішнє, психічне ставлення правопорушника до свого протиправного діяння та його суспільно небажаних наслідків. Форма вини – прямий умисел: свідомо ставилися до своїх дій, керували ними, бажали настання такого результату.

Завдання III

Укажіть спільне:

– Матеріальна відповідальність (далі – МВ) та дисциплінарна відповідальність (ДВ).

Відповідь.

1. Суб'єктом обох видів відповідальності є особи, які перебувають у трудових відносинах;
 2. Обидва види відповідальності врегульовані нормами трудового права, хоча деякі питання ДВ регулюються нормами інших галузей права.
 3. Щодо обох видів відповідальності діє принцип презумпції невинуватості.
 4. До МВ і до ДВ особу можуть притягти лише за наявності вини.
 5. ДВ і МВ не є відповідальністю перед державою.
 6. Щодо обох видів відповідальності відповідальність встановлює закон, а щодо МВ – вона передбачена договором.
- Необхідна оборона (далі – НО) та крайня необхідність (КН).

Відповідь.

1. Як КН, так і НО є обставинами, що виключають злочинність діяння.
2. Як НО, так і КН можуть вважатися способом захисту (самозахисту) прав, оскільки особа, яка діє у стані НО чи КН, може захищати як свої права від порушення, так і права інших осіб, суспільні інтереси чи інтереси держави.
3. Небезпечна ситуація як у разі КН, так і у разі НО може бути наслідком дій людини, хоча у разі КН – також бездіяльності.
4. Можливе перевищення меж як КН, так і НО. В обох випадках це є обставинами, що пом'якшують покарання.

Завдання IV

1. Продовжіть речення.

Суб'єктами конституційно-правових відносин є *визначені конституційно-правовими нормами носії юридичних прав і відповідних обов'язків, наділені*

конституційною правосуб'єктністю (правоздатністю, дієздатністю та деліктоздатністю).

Конституційно-правові норми – це загальнообов'язкові правила поведінки, встановлені чи санкціоновані державою з метою охорони і регулювання певних суспільних відносин, які становлять предмет галузі конституційного права

Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самотійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самотійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання (ст. 30 ЦК України).

2. Дайте відповіді на запитання

1. Що таке міжнародне гуманітарне право.
2. Які категорії осіб захищає міжнародне гуманітарне право.
3. Назвіть основні завдання міжнародного гуманітарного права.
4. Назвіть принципи, які покладено в основу міжнародних стандартів з прав людини.

Відповідь: Міжнародне гуманітарне право – це сукупність принципів і норм, що регулюють відносини між державами з приводу захисту прав людини й основних свобод для усіх, незалежно від раси, статі, мови і релігії як у мирний час, так і в період збройних конфліктів.

Які категорії осіб захищає міжнародне гуманітарне право.

Відповідь:

Категорії осіб, яких захищає міжнародне гуманітарне право:

- особи, які не беруть активної участі в бойових діях, у тому числі особи зі складу збройних сил, що склали зброю, а також із тими, хто (вийшли з ладу) унаслідок хвороби, поранення, затримання чи з будь-якої іншої причини;
- поранені та хворі, а також люди з інвалідністю;
- військовополонені;
- жінки та діти.

Назвіть основні завдання міжнародного гуманітарного права.

Відповідь:

Основними завданнями міжнародного гуманітарного права є:

- захист цивільних осіб та тих, хто припинив брати участь у збройних діях (поранених та позбавлених волі осіб);
- регулювання засобів і способів ведення бойових дій.

Назвіть принципи, які покладено в основу міжнародних стандартів з прав людини.

Відповідь: в основу міжнародних стандартів з прав людини покладені такі загальновизнані принципи, як: повага суверенітету держави; неприпустимість втручання у внутрішні справи держави; самоврядування народів та націй; рівноправність усіх людей і заборона дискримінації; рівність прав і можливостей чоловіків і жінок; дотримання прав людини, навіть, за умови збройних конфліктів і відповідальність за злочинні порушення прав людини. Значення наведених принципів полягає у тому, що вони є основою розроблення прав людини та їх закріплення у національному законодавстві, а також є критерієм законності діяльності держави у сфері прав людини.

Завдання V

Класифікуйте наведені нижче юридичні факти за видами, оформіть їх у таблицю подану нижче.

Юридичні факти: крадіжка, народження дитини, створення творів інтелектуальної власності, знахідка, надання ліцензії, договір купівлі-продажу, епідемія, пожежа у лісі в результаті залишення недопалку, катування, повінь, землетрус, порушення правил дорожнього руху, прогул, посуха в результаті вирубки лісів, залишення в небезпеці, смерть людини, цунамі, невиконання зобов'язання.

Відповідь

Юридичні факти за вольовою ознакою поділяються на			
юридичні події		юридичні дії	
абсолютні	відносні	правомірні	неправомірні
цунамі	народження дитини	створення творів інтелектуальної власності, знахідка, надання ліцензії, договір купівлі-продажу	крадіжка (злочин),
повінь	пожежа у лісі в результаті залишення недопалку	—	порушення правил дорожнього руху (проступок)
землетрус	засуха в результаті вирубки лісів	—	залишення в небезпеці (злочин)
—	смерть людини	—	прогул (проступок)
—	епідемія	—	невиконання зобов'язання (проступок)
—	—	—	катування (злочин)